

Dalyvavimas demokratijoje: Pilietinis įsitraukimas ir jaunimo aktyvizmas

Įvadas

Jaunimo dalyvavimas ir **pilietinis įsitraukimas** yra būtini įtraukios, stiprios ir tvarios demokratijos kūrimui. Jie prisideda prie socialinės sanglaudos ir turėtų būti prieinami visiems, nepriklausomai nuo lyties, amžiaus ar socioekonominio statuso.

Europos Sąjunga pabrėžia jaunimo įtrauktį kaip būdą skatinti aktyvią pilietybę, integraciją ir solidarumą. **Europos Taryba** atkreipia dėmesį, kad dalyvavimas nėra tikslas pats sau, bet priemonė gerinti jaunimo gyvenimą ir stiprinti visuomenę.

Jaunimas sudaro **16,3 % ES gyventojų** (Eurostat, 2021). Jų teisė dalyvauti sprendimuose, kurie juos veikia, garantuota **Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (1989)**. Įtraukdami jaunimą į pilietinį gyvenimą, ugdome atsakomybę, kritinį mąstymą ir pasitikėjimą institucijomis, tuo pačiu formuodami teisingesnę politiką, atitinkančią realius poreikius.

Jaunimo samprata skiriasi priklausomai nuo konteksto. Jungtinės Tautos taiko amžiaus ribą 15–24 m., orientuodamosi į pereinamąjį laikotarpį nuo paauglystės iki suaugusiųjų. Erasmus+ naudoja platesnę 13–30 m. ribą, pripažindama, kad jaunimo socialinės, švietimo ir profesinės trajektorijos dažnai pratęstos. Šios skirtumai parodo, kad „jaunimas“ nėra vien biologinis etapas, bet ir socialinė kategorija, formuojama kultūrinių bei institucinių veiksnių.

Pagrindinės sąvokos ir apibrėžimai

Dalyvavimas apima ne tik rinkimų teisę ar kandidatavimą. Tai reiškia turėti tinkamą erdvę ir galimybę daryti įtaką sprendimams bei aktyviai prisidėti prie visuomenės, tiek individualiai, tiek kolektyviai. Reikšmingam dalyvavimui taip pat reikia prieigos prie informacijos, dialogo galimybių ir paramos mechanizmų, leidžiančių jaunimui išreikšti savo nuomonę ir matyti, kaip ji atspindi politikoje.

Aktyvioji pilietybė reiškia žinias, įgūdžius ir kompetencijas, reikalingas visiškai įsitraukti į demokratinį gyvenimą ir prisidėti prie visuomenės kūrimo. Tai apima teisės ir pareigų supratimą, gebėjimą bendradarbiauti su kitais bei pasitikėjimą iššūkiais spręsti nelygybę. Praktikuodami aktyvią pilietybę, jaunimas stiprina demokratinę kultūrą ir kuria pasitikėjimą institucijomis.

Galiausiai, **jaunimo politika** suprantama kaip viešųjų strategijų rinkinys, sukuriantis palankias sąlygas jaunimo asmeninei ir socialinei raidai. Ji užtikrina galimybes švietime, darbe, sveikatos srityje ir jaunimo darbuose, taip pat skatina įtrauktį ir lygią prieigą. Efektyvi jaunimo politika pripažįsta jaunimą tiek kaip naudotojus, tiek kaip aktyvius partnerius, formuojančius savo bendruomenes ir visuomenes.

Svarbus šios srities pasiekimas yra **ES Jaunimo ir demokratijos chartija**, sieianti kurti ir stiprinti jaunimui palankią demokratinę erdvę bei užtikrinti, kad jaunimo balsai būtų formaliai, nuolat ir nuolatos atstovaujami ES lygmenyje. Kartu **Europos jaunimo forumas**, kaip didžiausia jaunimo organizacijų platforma Europoje, atlieka svarbų vaidmenį atstovaujant jaunimo interesams, stiprinant jų demokratinį dalyvavimą ir ginant jų teises ES lygiu.

Realūs pavyzdžiai

Daugelyje Europos šalių šie teisiniai pagrindai buvo įgyvendinti praktiškai.

Jaunimo tarybos ir parlamentai suteikia erdves atvirai diskusijai ir skatina demokratinę kultūrą. Kai kurios vyriausybės **reformavo rinkimų teisę**,

sumažindamos balsavimo amžių (pvz., Austrija, Estija, Vokietija, Graikija), tokiu būdu tiesiogiai stiprindamos jaunimo įtaką.

Vietos ir nacionalinės programos taip pat daro įtaką. Pavyzdžiui, Suomija ir Nyderlandai turi stiprias neformaliojo švietimo ir jaunimo tarybų sistemas, kas lemia didesnį pilietinį įsitraukimą. Priešingai, kaimiškose vietovėse ar grupėse, pvz., NEET jaunimo, dažnai reikalingos tikslinės iniciatyvos ir mentorystės programos, kad būtų įveikti dalyvavimo barjerai.

Duomenys ir statistika

Nepaisant reikšmingų pastangų, jaunimo dalyvavimo spragos išlieka. **2019 m. Europos Parlamento rinkimuose** balsavo tik 36 % 15–30 m. jaunimo, kas yra žymiai mažiau nei bendras rinkėjų aktyvumas (Europos Parlamentas, 2023).

Tuo pat metu daugiau nei **60 % jaunimo** dalyvauja neformalioje veikloje, tokioje kaip protestai, peticijos ar savanorystė (Europos jaunimo forumas). Daugiau nei **70 %** įsitraukia politiškai skaitmeninėje erdvėje, pvz., Instagram, TikTok ar X (Eyes on Europe, 2020).

Vis dėlto nelygybės išlieka, **24,1 % 15–29 m. jaunimo** ES yra skurdo ar socialinės atskirties rizikos grupėje (Eurostat, 2024). Marginalizuotos grupės, įskaitant NEET jaunimą, mažumas ir kaimiško regiono jaunimą, susiduria su struktūriniais barjerai, kurie mažina jų galimybes lygiaverčiai dalyvauti demokratiame gyvenime.

Iššūkiai ir diskusijos

Nepaisant pažangos, išlieka keli **iššūkiai**:

- ◆ **Mažas rinkimų dalyvavimas:** Susijęs su nepasitikėjimu politinėmis institucijomis, silpnu pilietiniu švietimu ir suvokimu, kad įtaka yra ribota.
- ◆ **Marginalizuotų grupių nepakankamas atstovavimas:** Struktūriniai barjerai riboja prieigą prie informacijos ir dalyvavimo galimybių.

- ◆ **Skaitmeniniai pavojai:** Interneto platformos jaunimą veikia dezinformacija, neapykantos kalba ir poliarizacija, kas gali mažinti įsitraukimą.
- ◆ **Simbolinis dalyvavimas (tokenizmas):** Konsultacijos kartais neįtakoja realios politikos, sukeldamos nusivylimą ir apatiją.
- ◆ **Institucinės spragos:** Trūksta tvaraus finansavimo ir ilgalaikių strategijų, kas silpnina tęstinumą, ypač vietos kontekstuose.

Papildoma literatūra ir šaltiniai

- ✦ Bielecka, E. (Ed.). (2022). *Youth participation and solidarity: Handbook for students and teachers of social professions*. Wydawnictwo Akademickie. https://young.uwb.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/Bielecka-E.-ed.-Youth-Participation-and-Solidarity_2022.pdf
- ✦ Council of Europe. (2015). *Have your say! Manual on the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life*. <https://rm.coe.int/16807023e0>
- ✦ European Center for Not-for-Profit Law - ECNL. (2023). *New dimensions for public participation: Models to enhance engagement in the European Union*. https://ecnl.org/sites/default/files/2023-11/ECNL_New%20dimensions%20for%20public%20participation_Nov%202023.pdf
- ✦ European Committee of the Regions. (2022). *Charter on youth and democracy*. https://www.youthforum.org/files/EU-Charter-on-Youth-and-Democracy_signed.pdf
- ✦ European Youth Forum. (n.d.). *Policy and advocacy resources*. <https://www.youthforum.org>
- ✦ Golombek, S. (Ed.). (2002). *What works in youth participation: Case studies around the world*. International Youth Foundation. https://iyfglobal.org/sites/default/files/WW_Youth_Participation.pdf
- ✦ Gretscher, A., Kiilakoski, T., & Levamo, T.M. (2015). *Youth participation: Good practices in different forms of regional and local democracy*. Finnish Youth Research Society. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4315.0806>

- ✦ Moś, B. (2021). *Practical dimensions of youth policy implementation in Poland on the example of the Europe4Youth Association*. Europe4Youth. <https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10791/YCEE-2020-05--Practical-dimensions--Mos.pdf>
- ✦ European Democracy Youth Network & European Partnership for Democracy. (2023). *Youth Participation Handbook*. https://youthdemocracycohort.com/wp-content/uploads/2023/03/YDC_Handbook_web.pdf
- ✦ Critical Thinkers Project. (2022–2023). *Toolbox: Educational materials on critical thinking and active participation*. https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-3393/Toolbox%20A4_compressed.pdf

Visi šaltiniai peržiūrėti 2025 m. rugsėjo 15 d.

Bendrai finansuoja Europos Sąjunga

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga.

Projekto kodas: KA220-YOU-000286883